

ՄՈՒԲԲՏԱՆԵՐԱԿ

ԶԱՐԵԹԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱ

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԱԶԳԱՅԻՆ

ՓԱՐԱ 30

ՍՈՒՐԶԱՆԴԱՆԻ իւրաքանչիւր շրջանը 52 օրինակ է :
Շրջանին գինն է Պոլսոյ համար 40 դահեկան, կանխիկ :
Կիսաշրջանը՝ 26 թերթ 20 դահեկան : Հատը 30 փարայ :
Գուճապահ համար շրջանին գինն է թղթատարի ծախքով
48, կիսաշրջանը 26 դահեկան :

Դանուցման տուրը 2 դահեկան : Անձնար նամակ չ'ընդուն-
ւիր : Զի հրատարակուած գրութիւնք ետ չ'են տրուիր :
Նամակ եւ գրութիւնք ուղղել՝

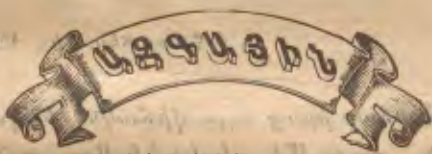
առ Տիրան Դ. Փափազեան

ՊատրԱ՛կի հասցեայի վրիժուպանէի մօտ մի թիւ 62

ԹԻՐ 13 Գ. ՏԱՐԹ

1888

ՀԱՐԱՐ 17 ՍԵՊՏԵՄ.

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԵՐԷԿԻ ՆԻՍՏԸ

Ազգային ժողովը երէկ գումարեցաւ ի Մայր
եկեղեցի, ընդ նախագահութեամբ Պատրիարքա-
կան Տեղապահ Գեր. Սիմէօն Սրբազան Արքեպիս-
կոսոսի եւ ատենակետութեամբ Մեծ. Տօքթօր
Թիրեաքեան էֆէնտիի :

Ժամը եօթին ատենանը բացուելով՝ «Զգրծ» յետոյ
Բերդ Կաթիլ Կաթիլ Կաթիլ, » մաղթանքէն ետքը, բանա-
կուի մը սկսաւ որ ապտակահարութեամբ վերջա-
ցաւ : Ժողովրդեան հօծ բացմութիւն մը յապուշ
կրթեալ այս տեսարանին ակնատես լինելէ ետքը
«Աստուած ամենուս ալ շնորհք տայ,» ըսելով՝ ցրը
ւեցաւ :

Յաջորդ նիստը 8 կամ առ առաւելն 15 օրէն
պիտի գումարի . ի սրտէ կը մաղթենք որ նոյն
նոտին բարեկարգութեանը հսկելու համար բեր-
ուելիք ստիկանութիւնը, չպարտաւորի իւր պաշ-
տօնը կարծեցեալ ազգասէր երեսփոխանաց սմանց
վրայ գործադրելու :

*
*
*

Պատրիարքական Դեր. Տեղապահ Սրբազանին
յանձնարարութեամբ Հալաթիոյ քարոզիչ Արվադ-
եան Արթ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ երէկ Բոստը-
ամա շոգենաւը գնաց բարի գալուտ մաղթելու եւ
յարգանք ընծայելու համար Ռուսիոյ Մեծ Դուք-
սելուն, Սահայն Նոցին Բարձրութիւնք բացակայ
լինելով, Տ. Յովսէփ վարդապետ ընդունուեցաւ
Բոսթամայի հրամանատարին կողմէ որ խոստա-
ցաւ Մեծ. Դուքսերուն մատուցանել յայտնուած
յարգանքներն ու ողջոյնը : Տ. Յովսէփ վարդա-
պետ Դեր, Տեղապահ Սրբազանի այցեւորմանը
թողլով մեկնեցաւ :

Վաղը Կիրակէ, Ժամը 7ին Բերդի նոր Թատրոնին
մէջ ի պատիւ Սերկիոս եւ Բաւել Մեծ Դքսերուն եւ Ելի-
զապէթ Ֆէտտարովնա Մեծ Դքսուհոյն, հոջակաւոր ող-
բերգուն Պ. Պ. 2. Աղամեանի կողմանէ Բ. անդամ ըլ-
լալով Հայերէն Լեզուաւ պիտի ներկայացուի ՕթէԼԼՕՅի
Ողբերգութիւնն ի շինգ արարս :

Մեր այսօրէն հրատարակել սկսած խիստ
ընտիր եւ բարոյալից նորավէպը, որ յաջորդ եր-
կու թերթերով պիտի աւարտի, ծնողաց, մանա-
ւանդ հարուստ ծնողաց խորին ուշադրութեանը
կը յանձնեմք :

Ս. Խաչի կիրակէ օրը, Գարա-Կէօմրիւկի եկեղեցին ուխտի գացող տիկին մը, հետը տարած մանկան խանդարիչ ձայնը կտրել տալու համար, փողոց ելնելով փոկեղ (Սէֆը) առնելու միջոցին, քովէն անցնող տիկնանց հագուստներն աչքէ անցունելու զբաղեցնէ՝ ձեռքը բռնած մանկան գլխարկը սիմիթճիին թապլային մէջ մոռցաւ, և ի վերջոյ յուշաբերեալ ի զուր մտածելէն ետքը, ուխտեց յետ այնօրիկ թէ իրեն և թէ այլոց աղօթքը խանդարող մանկիկով եկեղեցի չերթալ: Իսկ սիմիթճին, «պէրէքեաթ վէրսին», գըսա կիւնիւն քեարը աղ օլուր, » ըսելով՝ թապլան գլուխը առած կծիկը դրաւ:

**

Շարժական վարժարանը շարժիլ սկսաւ, Արեւելքէն Արեւմուտք տեղափոխուելով, ուրկէ ի ծովագերք իջնելու համար՝ պզտիկ լեռ մը մնաց:

**

Կ Ռ Փ Ա Մ Ա Ր Տ

Մեռելոցի օր մը դերեզմանատան մը մէջ հետեւայ գէպքը տեղի ունեցեր է.

Պանդուխտ քահանայ մը, հարուստի մը դերեզմանին վրայ հոգևոց կարդացած ատեն՝ ուրիշ քահանայ մ'ալ պանդուխտը ծաղրելով, — անշուշտ նախանձէն, — կըսէ.

— Տէր ակապար, այդ փառաւոր կերպով ըսած հոգևոցդ լուսահոգին պարէ լսեց.

— Տիւ կիտես ուր ըմէն մարդ քեզի պէս խոսիլի.

— Խուլը դուն ես, խը՛մպըլ:

— Տօ՛ խըմպըլ որի՞ կասիս.

Քեզի կըսեմ. դուն ես. ես եմ, ըսեն իքէն՝ կ'սկսին կռիւմարտի, բարեբաղդաբար դերեզմանաբորք չուտ մը կը հասնին և այս քաջամարտիկներու մօրուքները իրարու ձեռքէ կաղատեն:

**

ՄԻ ՄՆԱՔ ԵՐԲԷՔ

ԱՌԱՆՑ ԺԱՄԱՏՈՅՑԻ

Քանի որ Բարիգեան լաւ բանող դրպանութամացոյցներ ՄԻ ՄՆԱՆ 45 զրուշի անհաւատալի գնոյ մը փոխարէն կ'վաճառի, Սէլվաճեան էֆ. ի վաճառատան մէջ ի մահմուտ փոշա թիւ 244 ուր դիմողներն պիտի գտնեն նաեւ տարօրինակ աժանութեամբ զանազան տեսակ ընտիր ժամացոյցներ. Ոսկեդրուակ յոյժ հաշակաւոր շրթաներ եւ նորաձեւ ապարաջաններ:

Կ Ի Ն

Տղայութեան ատեն՝ կինը նորաբոյս ծաղիկ մ'է, Մշակէ զայն:

Պատանեկութեան մէջ՝ ծովուն վրայ տատանող նաւակ մ'է,

Բռնէ և պահպանէ զայն.

Աւելի հասուն տարիքին մէջ՝ առատ այգի մ'է,

Քաղէ զայն:

Ծերութեան մէջ՝ աւա՛ղ, ծանր բեռ մ'է.

Կրէ և տար զայն:

Թարգման

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Է Է Ն

Զ Մ Ի Ի Ռ Ն Ի Ո Յ

ՎԵՐՁԻՆ ԱՆՑԻՑ

(Շար. Տես Թիւ 12)

Բնականաբար իրաց այս վիճակն երկար չեր կրնար տևել, բայց ՄԵԼՔԻՍԵԳԵԿ ՍՐԵԱՂԱՆ՝ այն միջոցին դեռ անփորձ գաւառին ժողովրդեան բարուց, վախճալով որ նոյա գործակցութեամբ անհնար պիտի ըլլայ իրեն օգտակար ըլլալ իւր կողման, կը շտապէ Իզմիրէ հեռանալու պատրաստութիւն տեսնել և իւր հրաժարականը տալ, (Գաւառական ժողովոյ միակ փափաքն ալ այդ էր արդէն, որպէս զի յաջողի Եղեւսեանը Իզմիր բերել տալու յամառութիւնը շարունակել.) սակայն ազգային շահուց մի քանի անկեղծ և հաւատարիմ բարեկամներ կը պարտաւորեն ղինք ետ առնուլ այդ որոշում և կը խոստանան միանգամայն ամեն կերպով աջակցիլ իրեն այս ծանր կացութեան դարման տանելու համար,

Վերջապէս կը հառնի ժամն, կոյր անբուր տաւանութիւնն ու կամահաճութիւնը գողցեսզեղծում և ապօրինաւորութենէ յապօրինաւորութիւն կառաջնորդէր զԱտենապետ էֆէնտին, և հակեղեւսեանց դեմ նոր դուռ մը նիւթելու պարապած ատեն, անվստահութեան հանրագիր մը կը հասնի ՍԱԼԱՅՆՈՐԴԱՐԱՆ, որ ծանրապէս կամբաստանէր զգաւառական ժողովն և ընդ նմին նաեւ Ազգ. վարչութիւնը: Ս. ԱՌԱՅՆՈՐԴԵՆ այդ հանրագրոյն օրինաւորութեան կրթնած, մէկ օրուան մէջ իսկ դահապէժ կը տապալէ այդ ժողովներն և կը

ձեռնարկէ նոր ընտրութեան, որու համար ի զուր բողոքեցին այն ատեն մի քանի վարձեալ և կաշառակուլ թերթեր ի Պօլիս, արձագանգ լինելով անշուշտ նոյն ժողովոյ անդամոց ոմանց անիրաւ գանգաւանքուն, և այդ պատճառաւ չինայեցին նաև հարուածել զԳեր. Մեքիսեդեկ Սրբազան:

Սակայն մի թարական է ըսել որ, մինչդեռ անոնք իրենց անախորժ հրատարակութիւններով տակնուվրայ ընել կը ջանային գաւառը, աս. դին ի չնորս Գեր. Մեքիսեդեկ Սրբազանի անշահախնդիր ջանուց, Ազգ. մեծակառոյց հիւանդանոցն ի հիմանց կը վերանորոգուէր, ի ձեռս Սպարթալեան պալադատ եղբայր, և Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ ներքին ընդարձակ սայլահատակն մարմարեայ քարերով կը յարդարուեր, մի այլ բարերարի նուէրատուութեամբն:

Մեր մինչև ցարդ գրածներէն սա միայն բացորոշապէս կերևի թէ Գեր. Մեքիսեդեկ Սրբազան գրեթէ երկու տարուան կարճ ժամանակի մէջ յիշմիր երկու քանի և անհաշիւ յանցանքներ գործած էր, Առաջինը ծագումաւած էր Մամուրեան էֆ. ի հետ ունեցած մտերմական յարաբերութենէն կամ անոր միջոցաւ իւր ընտրութիւնն յաջողելէն, իսկ երկրորդն գաւառին 10,000 ոսկւոյ գումար մը շահեցնելու և միանգամ ընդ միշտ ժողովրդեան մէջ անգործութիւն ու խաղաղութիւնը վերահաստատելու գիտմամբ, իր անգործութեան խանգարումն ի հաշիւ չառնելով, հոմարձակեր էր ապօրինաւորապէս ընտրուած և ազգային շահուց հակառակ վարուող ռիսակալ և քինախնդիր գաւառական ժողով մը տապալել. ինչ որ ալ լինէր, արդար կամ անարդար. սա յայտնի է թէ երկուքն ալ նորանոր և անհաշտ թշնամիներ պիտի յարուցանէր իրեն դէմ, ինչպէս որ պատահեր էր:

Հետևաբար Մեքիսեդեկ Սրբազան կունենար իւր դէմ:

1. Ս. Ոսկանեանի պատճառաւ Մամուրեան էֆ. ի ունեցած թշնամիներու խումբն, զորս արդէն ծանուցինք ի սկզբան:

2. Խորէն Եպիսկոպոս Նարպէյի համակրող եւ զայն իղմիրի առաջնորդ կարգելու նախանձորդներու խումբն, որոց պարագլուխ կը համարուէր Գարեգին Յովհաննէս էֆ. Բաբաղեան:

3. Գաւառական ժողովոյ լուծեալ տնդամոց մեծագոյն մասն, որոց դատին փաստաբան կը կանգնէին Թազուր Ճեմալեան, Ազադար Աղազարեան անուն դպրոցական յօդուածագիրներ, որք էքիզէր Մկրտիչի մօռաւոր ազգականներն էին:

4. Պապի էֆ. Պապօեան, իղմիրէ կարգեալ Ազգ. երեսփոխանն որ նոյն պէս էքիզէր Մկրտիչի մօռաւոր ազգականն և նորա առեւտրական գործոց յանձնակատարն էր ի Պօլիս:

Արդարև իրաց այս վիճակին մէջ, չորս զօրաւոր թշնամի կուսակցութեանց գաւերուն անհնար պիտի ըլլար դիմագրաւել Գեր. Մեքիսեդեկ սրբազանի, մանաւանդ այն պահուն, երբ ժողովրդեան բարեպաշտ դասն փափաք կը յայտնէր որ Մեքիսեդեկ Սրբազան էջմիածին զրկուի Եպիսկոպոսութեան աստիճան առնելու, որոց կը համամտին ազգային երեսփոխանք և կորուշեն նոյնին ծախուց վերաբերեալ գումարի մը հայթայթման պատրաստութիւնը տեսնել:

Բայց Մեքիսեդեկ Սրբազան տեսնելով որ զգոգններու մասը այդ գումարին ծախուելուն հակառակ անախորժ գիտողութիւններ կընեն, և բուն ատելութեամբ լեցուած ծանր ու դժոխային մեքենայութիւններ ի գործ կը դնեն նոյնին յաջողացումը արգիլելու, կը մերժէ ընդունիլ իւր տրամադրութեան ներքեւ դրուած 150 ոսկիի գումար մը և իւր անձնական ծախիւք իւր ճանապարհորդութիւնը կը կատարէ ի Ս. էջմիածին:

Այդ վեհանձնութիւնն ալ չարաչար քննադատութեանց կենթարկի անսիրտ հակառակորդաց կողմէ, անբաստանելով թէ այդ դրամն գաղտնապէս ոտացած է Ս. Առաջնորդն գաւառական վարչութենէն, մինչդեռ մենք Պօլսեցիքս անգամ գիտենք թէ Արժ. Տ. Յակոբ քահանայ Պալապանեան այդ 150 ոսկիի գումարն ընդունել տալու համար անհնարին յոգնութեանց յանձնառու ըլլալէ ետք, վերադառնուցեր էր զայն Ազգ. արկղին առանց անկէ տինար մը ծախսելու:

Մեքիսեդեկ Սրբազան քանի մը ամիսներէ ետք կը վերադառնայ իղմիր և փոխան գաւառն հանդարտած գտնելու, առաւել զայրացած կը տեսնէ Մամուրեանի դէմ, Մեքիսեդեկ Սրբազանի ստորագրած ուխտագրին պատճառաւ Մասիսի հետ բացուած վիճաբանութեան մը մէջ զՄեքիսեդեկ Սրբազան պաշտպանած ըլլալուն առթիւ:

(Շարունակելի)

ՈՒՂԵՆՈՐ

Գամշաթկաէն կը գրեն:

Ծխախոտի դէտ մը, մայր և աղջկան մը խոչոր թուռնիրներէն մէկ մէկ քաշ ծխախոտ հանեց:

ՆՈՐԱՎԵՊ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

(Գօնարկութաթոն)

Ա.

Այն իրիկունը Մարքիզուհւոյն տունը փոքրիկ ահուճաբ մը ժողովներ էինք :

Հէք Մարքիզուհի, հիւանդ էր, կամ լու եւս այնպէս լինիլ կը կարծէր, վասն զի բնաւ այնպէս ըլլալ չէր երեւեր : Ի բաց առեալ այն ամբողջութիւնն, որ զնա առաւել եւս համարելի կընէր, երբէք սփռան դեղեցիկ, երբէք իւր չրկունքն առաւել փորձադոյն եւ իւր սեւ աչքերը այնքան անդիմադրելի չէին եղած : Իսկ քարոյական մասին դալով՝ այրի, քսան եւ հինգ տարեկան, հարիւր հազարի չափ տարեկան եկամուտ : Եւ կուգէր որ իր վերայ արդահատեն : Ինչ՞ Մարքիզուհի :

Ձխարդ եւ իցէ, ամեն բժիշկ ի դուր խորհրդակցութեան հրաւիրուեցան. դերագոյն հնարքը Տօթէօր Միւլէրին մնաց. բայց այս արտակարգ Գերմանացին չգիտէր թէ ո՞վ կուգէր զինքը, եւ հակառակ իրեն զըրկուած ստիպողական նամակին՝ դեռ չէր երեւցէր :

Արդ, Մարքիզուհին, ըստ նկարագրութեան անյոյ էր, բժիշկը զայն նշմարեւ էին : Անեկին մէկ անկիւնը դրուած կանգնող մը կ'երեւար թէ մ'ըք էր չլծանիլ, եւ մենք անոր կարմրագոյն բոցէն լուսաւորուած՝ ի գոյր կը ջանալէնք խօսակցութիւնը բորբոքեցնել :

Յանկարծ Տօթէօր Միւլէրն ազդարարեցին, եւ ազդարարման հետ միատեղ ներս մտաւ նա :

Արագօրէն փոխադրեալ տկնարկ մը հանդիսականաց իւրաքանչիւրն ալ հանդեպ թէ՛ ամենքն ալ միեւնոյն կարծիքն ունին : Տօթէօրը լայնաճակատ, կողմնակի Բոն սին չեչտեայ, աչքը խորասոյգ եւ վառվառն՝ կարկնհոտի պէս, Ժպիսն հատու եւ խորամանկ դէմքը հին մագաղաթի նման, հասակը անչափ, անհնարինս փոխտ, վերջապէս ամեն ինչ Տօթէօր Միւլէրի վրա տարօրէն էր :

Մարքիզուհին փոխապէս նմա ընդառնջիլ :

— Ա՛հ, տօթէօր, զիս պիտի փրկէ՛ք :

— Կը յուսամ, պատասխանեց Միւլէր եղական դիմածուութեամբ, որ կրնար զանազան կերպով մեկնուիլ :

— Կը հաճի՞ք որ անմիջապէս ներքնատնակս ելնիմք :

— Անօգուտ է, տիկին Մարքիզուհի, պէտք չէ խուճապիլ, հոս շատ աղէկ ենք. թող խօսակցութիւնը չարունակուի կատարելապէս՝ որպէս թէ ես հոս եղած չըլլամ :

— Բայց, Տօթէօր, հիւանդութիւնս . . . աս խորհրդակցութիւնը . . .

— Աներկիւղ եղիք, Մարքիզուհի, ես զձեզ չեմ մոռնար. բազմերակնիդ կը նայիմ :

Եւ նորա բազուկը բռնելով՝ նստաւ քովիկը :

Քանի մը վայրկեան անցնելէ հտըր խօսակցութիւնը սաստկանալով սկսան ծիծաղիլ Տօթէօր Միւլէրի վրա, որ սիրայօժար մտիկ կընէր եւ կը թողար որ ուղածնին ըռեն :

մինչեւ իսկ զայն նստեցնաւ, Գալիֆօնի, Մէսիոր անուանեցին, Ժպտեցաւ այդ անուններուն վրայ որպէս վաղիմ իրեն ծանօթներ, վերջապէս, իրմէ կատարեալ խոստովանութիւն մը խնդրելու չափ յառաջ գացին, իսկ նա պատասխանեց երկայնք քարոզութեամբ մը, յոյժ ոգևոր, թէպէտեւ առաւել մթամած, եւ որ կը թուէր եղբակացնել զատենաբանն պարզ բժշկի մը տեղ անցնիլ կամենալ քան զ'իւր բժիշկներն :

Ընդ այս մարքիզուհին եւս քսն գետ յոյժն ի դերուելած. — Ուրեմն, տօթէօր, գոչեց միամտաբար, դուք վճռել մ'էք :

— Ե՛ս :

— Այո, քիչ մը, խոստովանեցէք, շատ չէ, քիչի՞ք մը :

— Բնա՛ւ, երբէ՛ք :

— Այլ ստիպան, հրաշալի բժշկական դարմանում մը ընելի՞դ կը պատմեն :

Այ, խօսքին վրայ, որ վիճաբանութեան դուռ կը բանար դերկումը միջամտեց :

«Տօթէօր միւլէրն, ըսաւ, այժմ բացատրեց ինքնին այն դողախիքներն, եթէ երբէք գաղտնիքներ կան, տօթէօրը իւր հին դպրոցի պաշտօնակցացը պէս այն դրութեան կը հետեւի զոր մեկնելու համար տեսակ մը լատինական առած կը գործածէին, կարծեմ սապէս, «Առողջ միտք մը յառողջ մարմնոյ» :

— Ճիշդ, Պ. դերկումս, հեզնեց նըստաւորէն տօթէօրըն, ճիշդ է, ստիպան բաց ի երկրորդ բառէն :

— «Միտք . . .»

— Որ ըսել է իսկականութիւն, եւ որ ձեր ծառային համար յոյժ նիւթապաշտական զաւս մը կը թողու, միայն թէ անոր տեղ դրէք «հոգի» բառը, վասն զի իմ խնամած բանս, հոգի՛ն է :

— Ուրեմն տօթէօր չձայնեց մարքիզուհին, ձեր այդ հանապազօրեայ ըրած բաները պարզապէս քրիստոնէական դեղն է :

— Ճշդիւ, մարքիզուհի, ես շատ դրադարանից փոշիները թոթուած եմ, դիտական հալոցին մէջ հազարաւոր հատորներ նետած եւ այն անհեթեթ նիւթերու կոյտէն տնոր խորը մնացած է մի միայն ոտկոյ մանիկ մը . . . այն ամեն ապակալ կամ ձեռագիր թերթերուն աճիւններէն ինձ համար մի միայն ամենտիւրքիկ հատոր մը գուրո ելած է ԱԼԵՏԱՐԱՆԸ մի միայն պարբերութիւն մը . . . «ՍԻՐԵՍՁԻՔ ԶՄԻՄԵԱՆՍ՝, Այո, տիկնայք եւ պարոնայք, ամեն ինչ ի նմա է, անձամբ անձին բժշկուելու համար սկսեցէք նախ զայլս բժշկել. մինչ սպիտութեան, թշուառութեան եւ նախանձու ախտերը կան՝ յաճախ պիտի պատահի արհամարհանքն, անգործութիւնն եւ ետութիւնը, տհա առնք են մարդկային հիւանդութեանց գլխաւորներն, իսկ ասոնց տիեզերական համադրն է. «Սիրեցէք զմիմեանս» :

— Բայց այս դրութիւն մը չէ՛, դոչեց դերկումը, այլ քարոզ մը :

— Եւ աւելցուցին ոմանք, այս եղբայրական սկզբունքներուն վաճառութիւնը ծափահարելով հանդերձ, չափաւիր կրնանք հաւատալ թէ այդ չափ ամենազօրաւոր լինի ի դեղահատն :

—Ճշմարիտ է, բայց և այնպէս եթէ պէտք լինի կըրնամ մէկէ աւելի օրինակներով ապացուցանել .

—Լռեցէք, ընդ միջեց մարքիզուհին աշխուժիւ . տօք թօքը այժմ պատմութիւն մը պիտի պատմէ մեզի . թերեւս տիկին տը Գին, այսօրուան կանանց մատաղապանին, և որ ամեն ուրեք կը հռչակէ թէ՝ ասկէ քանի մը տարիներ առաջ արդէն գրեթէ մեռեալ ի կեանս, դուք սանկ ըսենք, յարութիւն առնել տուիք Ղազարոս աղջկան նման .

—Չպիտի կրնայի աղկէ աւելի համոզիչ ապացոյց մը ընտրել . և հաստատեցէք . . . եթէ կը համիք արտօնել .

—Աւելին կընեմ, կազաչեմ :

Իսկոյն ամօտները տօքթէօրին շարժը բոլորուեցան . ձայները լռեցին և ամենքը ունկնդիր եղան :

Բ .

Մարքիզուհուն անխաղաղ ծաղիկահաս կիներ, սկսաւ Տօքթէօր միւլէր : տիկին տը Գ . . . այն ատեն վեշտասանամեայ էր և կը կոչուէր Ետիթ Վան—Օվէն : Հօլանտացի անուանի դրամատիրոջ աղջիկն էր այն . այս մարդուն անհատնում հարստութիւնն ու նահապետական բարեպաշտութիւնն տիեզերահռչակ եղած էր : Վաճառականային զուտ իրաւաստութեամբ մը ամուսնացած և զըրեթէ իսկոյն սյրի մնացած Վան—Օվէն, իւր երկար ամբողջ սակարեզին մէջ միակ ուրախութիւն , միակ բանաստեղծութիւն , միակ սէր մը ունեցած էր . . . իւր աղջիկը .

Կատարեալ բարեբաւասութեան իտէականն միայն հորոտութեան տիրանալուն մէջ երեւակայելով՝ մեր մարդու կը մարմինն ու հոգին սպաններ էր, որպէս զի Ետիթ եւ ըրալիոյ ամենախորթամ ժառանգորդուհիներէն մին լինի . երբ սոյն երազն իրագործուեցաւ, Վան—Օվէն միամտաբար մտածեց որ աղջկանց ամենէն երջանկագոյնը պիտի լինի իւր աղջիկը , զի միլիոններ ունէր :

Բայց յանկարծ , չեմ դիտեր ո՞րպիսի յաղթական գործառնութիւնէ մը խաբը Վան—Օվէնի վրայ յուսահատութիւն և ապշութիւն մը կը տիրէ . զի իւր աղջիկը , Ետիթ , տրտում պարտասեալ . . . հիւսնդ կըլլայ .

Հօլանտացի Կրէստի ապարանքը կը թափին ամբողջ բժշկական գիտութիւններն, գիտական բանաստեղծութիւնը անդ իրարու կը զարնուին , (ամենքն ալ նոյն բնութիւնըն նոյն յատկութիւնն ունեցող գիտնականներ . . .) հարիւրաւոր անհաճոյ հարցումներ յուսալէտս կը հոգնեցունեն մանկամարդ հիւանդը և ի վերջոյ , միաձայն հաւանութեամբ կը յայտարարեն թէ՝ ախտը անհասկանալի, ծածկախորհուրդ և անբուժելի է :

Այն ատեն ահա ինձ կը դիմուի .

Ուստի ունմիջապէս կը վազեմ .

Հեղուեհիտոյն ապարանքին դրան դուրսը կ'ապասէր . երկրորդ ծառայ մը բախին մէջ , երրորդ մը սանդուխին վարի գլուխը , չորրորդ մը վերեւ , և այսպէս կորգաւ մինչև այն սրահը՝ որ հիւանդին սենեակը կը տանէր .

Սոյն սրահին մէջ թշուառ հայրը կը ճեմէր մեծաքայլ : Չմոռնանք ըսել թէ Հէլուէտիացին զիս տեսնելուն պէս երկրորդ ծառային ձայնեց . «տհա եկաւ» .

—Ահա եկաւ . կրկնեց Բ . ծառայն Գին Գրդն ալ չորրորդին և այլն . ճշմարիտ Թուստկան հեռագրութեամբ :

Մեծ շառաչմամբ բացուած ու նորէն գոցուած դռներու ոտնաձայնիւ . շնչառութեանց շշուէջներու և որպէս կըսուի ռամկներու մէջ . այս ընդհանուր շարժումէն ետքը հասայ դրամատիրոջ առջև . որ կասկարմիր կըտրեր . տակն ու վրայ չիթեր . խնդեցեր էր :

—Տօքթէօր . աղապակեց արտասուալից աչօք , եւ բազկացս մէջ նետուելով՝ յարեց . տօքթէօր . աղջիկս կը մեռնի . ազատեցէ՛ք զինքը .

—Շշ'թ . ըրի իմ յուսարեկիչ անխռովութեամբս . շշ'թ եթէ ըսածնիդ լաւութիւն ըլլայ :

—Այո՛ . այո՛ , իրաւունք ունիք . կակաղեց ողորմելին և թեւովը սրբելով իւր արցունքները . այո՛ . . . բայց խելքս թռաւ գլխէս . . . սակայն ապահով եղիք . խելօք պիտի կենամ . . . ո՛հ , կը հասկնամ միտքերնիդ , աղջիկս , հրեշտակս հոն է . ցածէն խօսինք ու ներս մտնենք : Եւ նոյն ատեն դուռը բացաւ :

(Շարունակելի)

Վ . ԳԻՒԲԷՃԵԱՆ

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1889

Գին 40 փարա

Կը գտնուի Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գրասենեակը , Կ . Պօլիս , Մեծ-Նոր խան միջնայարկ , Թիւ 48 49 50 , և բոլոր Հայ գրավաճառաց քով .

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կնիքն չը կըող օրինակներն վաւերական չեն .

Անցեալ օր , եկեղեցւոյ մը մէջ Աւետարան կարդացուած ժամանակ , այն կետին՝ ուր գրուած է « Ղազարոս մեռաւ բայց ես ուրախ եմ . » վերնատունէն կին մը , որ քանի մը ամիս առաջ վախճանեալ Տէր Ղազարոսին երէցկիւնն է եղեր , կը գոչէ .

— Տէր պապա , ալլահալէմ ծուխերը քեզի ինկաւ :

* *

Երկու օրիորդաց մէջ կարճ խօսակցութիւն մը.

— Ահ, արշալի կուգեմ առտունները կանուխ ելնել, բայց չեմ կրնար կ'որ վարժուիլ, քիչ ընելու է չգիտեմ:

— Շատ դիւրին է, ծեր կամ տղեղ մարդու մը հետ ամուսնացիր:

* *

Տրդատ աղա, տույտում քի հալա թէպտիլինէ կիթմիլին, պարէ պիր աղ քէյֆինի տիւզէթ-տի'ն մի.

— Խայըբ .

— Սէպէպ .

— Պէն նէրէյէ կիթսէմ՝ հասթալըղմա փայտա իթմէզ, Տօքթօռ Խ. պէնի պիր զաչ սէնէ եանընա հոգեգաւակ ալըպ պագարսա՝ պէլքի էյի օլապիլէյիմ:

* *

— Բերբօնեա հանըմ, աղջիկդ կարգեր ես եղեր, լսեցի շատ ուրախացայ.

— Շնորհակալ եմ:

— Ան չէ ամա, փեսադ նէճի' է.

— Առաջ խալումճի էր ամա՝ հիւսա հաղըճի է:

— Ի՞նչ ըսեմ, Աստուած համբերութիւն տայ, մէկն ալ մեր գլուխն է:

* *

Միւսիւ Անթուան, Ժամը քանի'ն է.

— Մէճիտիյէ մը տառ նէ կըսեմ.

— Ադ Ի՞նչ ըսել է.

— Ժամացոյցս մէճիտիյէի մը տեղ բէնի գրած եմ, երթամ պիտի առնեմ ըսել է:

* *

Գէորգ աղա, պու սէնէ հալա թէպտիլինէ նէրէյէ կիթտիլիզ.

— Գընալը ատտսընա.

— Գարտաշ, սէնտէ եէ'ր գըթըղընա մը կէլտին, կիթտիլքտէն սօնրա՝ պէօյիւք ատայա կիթմէլի իտին քի՝ քէյֆ տուեալըն:

— Քէյֆ տույմատըղմը նէտէ'ն պիլիեօրսըն. ատալարըն իչինտէ էն քէյֆիլիսի Գընալը տըր:

— Նէ' կիպի.

— Ագշամլարը քէօքըլուտէն չըգան վաքօրլարըն ուղրայաճագլարը պիրինճի իսկէլէ Գընալը տըր. պէօյիւք Ատայա կիտէնլէր էվլէրինէ կիթմէտէն՝ պէն Չընար ալթնտա իքի չիչէ մաստիգայը չագա-

րըմ, սապահլարը տա էն սօն իսկէլէ օլտուղունտան՝ պէօյիւք Ատանըն ահալիսի վաքօրու գաչըրմամագ իչուն, աճէլէ պիր հէքիմ չաղըմագ կիպի իսկէլէյէ տօղրու գօշտուգլարը վագըթ, պէն պէնրիտէ եաթաղընտա բիրէ թօքլարըմ:

* *

Միւսիւ Վիկթօռ, խայր օլա, պէօյլէ թէլաշըլա նէրէյէ կիտիեօրսըն.

— Սօրմա, Միքէ. տէնիզէ աթըլըպ՝ քէնտիմի թէլէֆ իտէճէյիմ:

— Սէպէպ.

— Ջիրա, էօմրիւմին իչինտէ հանկը մատմաղէլ իլէ ամուռ էթտիմ իսէ՝ սօնունու կէթիլէմէտիմ, հէքսի տէ՝ «պիզ սէնինլէ էյլէնտիք» տէյօրլար:

— Էյ պունուն իչին տէնիզէ աթըլաճագսըն.

— Էօյլէ եա, աթըլըպ պէնիմ իչին պու ֆանի տիւնեատա եաշամագ հարա՛մ տըր:

— Ճիտտալանմա Վիկթօռ, պէն սէնին եէրինտէ օլսամ, քէնտիմի տէնիզէ աթաճագ եէրտէ, գապագ չէյիրտէի սաթանլարըն ըօքօթապընա աթարըմ, վարսընլար գըղլարա էյլէնճէ պաղըրարադ՝ ֆագըլար սայէնտէ պէշ օն բարա գաղանսընլար:

ՊԱՐԶ ՕՐԱՅՈՅՑ

1889

Գին 40 փարա

Կը գտնուի Ազգային Հիւանդանոցի Հոգաբարձու թեան գրասենեակը, Կ. Պօլիս, Մեծ-Նոր խան միջնայարկ, թիւ 48 49 50, և բոլոր Հայ գրաւաճառաց քով:

Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կնիքն չը կրող օրինակներն վաւերական չեն:

ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ ԼԵՁՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ

Սոյն վարժարանն վերջնականապէս տեղափոխուած է ի Գում—գաբու Պատրիարքարանի փողոց նորակառոյց եւ հոյակապ տունն, կ'աւանդէ գործնական կենաց անհրաժեշտ լիզուներ եւ գիտութիւնք. ունի ուսուցչական ընտրելադոյն մարմին մը՝ որ կազմուած է Մայրաքաղաքի ամենէն պատշնակարգ ուսուցիչներէն. ընդհանուր լեզուն Գաղիերէն է՝ որոյ դիւրութեամբ համար կայ նաեւ Գաղիացի ներքին հսկող մը. աշակերտաց քննութիւնք կը կատարուին ի ներկայութեան Պետական յատուկ քննչաց եւ վկայականք կը վաւերացուին ՀԱՍՏԱԲԱՆԱՅ ԿԸՐԹՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ կողմէ:

Նոր տարեշրջանն սկսած է Օգոստոս 22 է ի վեր. պայմանք դիւրամատչելի են. իւր ուղղութեան եւ նպատակի վրայ առաւել ընդարձակ եւ կտտարեալ տեղեկու. թեանց համար դիմել Տնօրէնութեան ամեն օր իւր վարժարանին մէջ:

Հիմնադիր—Տնօրէն
Տ. Մ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

Սոյն վարժարանի հսկայաքայլ յառաջադիմութեան եւ գործնական արդեանց վրայ աղէն չատերխօսած ու զր-

ած են, Սուրհանդակ եւս իւր կարգին ամենայն վստահութեամբ կը յանձնարարէ զայն այն ամեն ծնողաց որք դեռ կը վարանին իւրեանց զաւակներն յղել յայդ կրթական հաստատութիւն որոյ լուսամիտ եւ աննկաւն տեսչին գործնական ոգին ու հաստատ կամքն այժմէն իսկ կերպարանաւորին զմեզ թէ, օր մը վաղ կամ անագան պիտի վաճառենք նորա արդիւնաբեր պտուղներն: Եւ յարատեւութիւն կը մաղթենք ապա Հիմնադիր—Տնօրէն Միրիճանեան էֆէնտի որ նիւթական ծանրածանր զոստութեանց ներքեւ կաշխատի յայ յօգուտ եւ ի բարեխաւսութիւն ուսումնաճիր հայ զաւակաց:

Իւր հաւատարմութեամբ հանրածանօթ աշխատասէր երիտասարդ մը, կուգէ վաճառատան մը մէջ օգնական գրագրի և կամ ուրիշ յարմար պաշտօն մը վարել. ուզող պէտք է դիմէ Ղալաթիա Գօմէսիօն խան թիւ 69

— 48 —

նիւ, առաջ խարտեալ էր, որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր որ այսչափ պիտի սեւնան:

Պլանչ.— Օր մը, հայր իմ, գիշերուան պառկելու զանգակը չի զարկած՝ կուգեմ դուրս ելնել և փարիզը տեսնել:

Թուրպ.— Ոչ, աղջիկս, բնու, Պէրարա տիւ կինը քանկեւին զքեզ դուրս հանած չունի:

Պլանչ.— Ամենեւին:

Թուրպ.— Զգոյշ կեցիր:

Պլանչ.— Եկեղեցիէն զատ ուրիշ տեղ մը դացած չեմ:

Թուրպ. (Մեկտէ)— Աստուած իմ, եթէ յանկարծ աղջիկս տեսնեն, ետեւէն ի յնան ու ձեռքէս յափշտակեն, ի՞նչ պիտի ընեմ. (Բարձր) Նորէն կաղաչեմք զի սիրելի աղջիկս, հոսկէց դուրս մի՛ ելլեր, եթէ գիտնայիր թէ փարիզի օդը ո՞րչափ վնասակար է կանանց համար, որչափ անառակ մարդիկ կը վիտան այդ քաղաքին մէջ, մանաւանդ այն իշխանները. . . ո՛վ Աստուած իմ, հոս այս ապաստանարանին մէջ աչացդ տուել անեցուր այս շնորհաց և կուսութեան վարդը, դեռափթիթ ծաղիկները թարչամեցնող փոթորկայոյզ հողմերէն պահէ՛ աղջիկս. դու տէր, պահպանէ զինքը

— 49 —

սրբապիղծ շունչերէ, երազին մէջ անդամ հսկէ՛ անոր վրայ, որպէս զի թշուառ հայրը նոյն ծաղիկն անուշահոտութիւնը ընդ միշտ վաճելէ:

Պլանչ.— Ալ դուրս ելնելու խօսք չեմ ըներ, ուստի դու ալ մի՛ լար սյդպէս:

Թուրպ.— Հոգ չէ, ես ասանկով կ'փոփոխմ, անցեալ գիշեր շատ խնդացի, բայց ինքզինքըս մոռցայ բոլորովին. . . լուծիս ժամանակը հառաւ, եւ ես տակաւին հոս եմ. մնաս բարով սիրելի աղջիկս:

(Տեսարանը կը մթնայ)

Պլանչ.— Շուտով ետ պիտի դառնամ:

Թուրպ.— Ո՛վ գիտէ. կամքիս տէրը չեմ որ դիտնամ. (Կանչելով) Պէրարա:

Պէրարա. (Մեկտէ)— Ի՞նչ կուգէք տէր:

Թուրպ.— Հոս մտած ատենս արդեօք մէկը զիս կը տեսնէ՞:

Պէրարա.— Ո՛վ պիտի տեսնէ, ասանկ անբնակ տեղը:

(Թաղաւորը միւս կողմէն կերեւայ)

Թուրպ.— Ալ մնաս բարով, սիրելի աղջիկս, (Պէրարայ) գետեղերքին կողմի դուռը գոց կը պահեմ. Սէն-Ժէրմէնի ետեւի կողմը ուրիշ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԱՄԱՌՈՏ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՈՑ
 Ի ՊԵՏ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎՍՐԺԱՐԱՆԱՅ
 Գին 100 բարա

օգտահան Բիւզանդ էֆէնտիի աշխատանքներով սոյն նոր Ազգային պատմութիւնն, ոչ միայն իւր պարունակութեամբ և լեզուին մաքրութեամբ, այլ նաև նմանը ցարդ չտեսնուած գնոյ աժանութեամբ խիստ յարմար դասագիրք մ'է մեր ազգային վարժարանաց համար:

Կեդրոնատեղին է հեղինակին գրատունն, Չաղմագճըլար թիւ 56

ՏԵՐ - ԽՐԱՐԱԳԻՐ
 ՏԻՐԱՆ Գ. ՓԱՓԱԶԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱՇԱՐԱՅ ԸՆԿ.
 معارف نظارت چاپخانه و خستنامه سیله طبع اول شد

ՓԼՕՌԻՕ ԵՒ ՌՕՊԱԹԹԻՆՕ
 ՇՈՒԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՏԱԼԱԿԱՆ
 Արագ արագ ընդ Վեջ Միջերկրային և Սև ծովը:

Ամեն երկուշաբթի և Պարսկէն կը մեկնի ի Մարսիլիա, հանդիպելով Տարտանուէ, Չմիւսին, Քիոս, Պիւքսոն, Քաթանիա Մէսինա, Բալէրմո, Նաքսոս, Լիփսոնո և Ճէնովա: (Սոյն չողկնաւը երկու շաբաթը անդամ մը միայն Չմիւսնիա և Քիոս չի հանդիպելով Սիլանիկի ճամբով կը մեկնի:)

Ամեն երկուշաբթի Սուլինա, Կալաց և Իպրայիլ:
 Ամեն Չորեքշաբթի Պրէզն, Պրինտիլի, Պար, Անքոնա, Վինէցիա և Թրիէսթէ:
 Ամեն Հինգշաբթի ուղղակի յՕսէսա:
 Երկուշաբթի անդամ մը Եշ. օրեր Սամոսն, Տրապիզոն և Պաթոս: Դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղևորոց: Չափաւոր դին, Օրինաւոր գներով վաճառք կընդունուի Եւրոպ. երկրներու համար: Դիմել առ Պոլսոյ մասնաճիւղն Պահճէ գաբու թիւ 59

— 50 —

տուն մ'ալ գիտեմ, որ տւելի ներսօք է, վաղը աչքէ անցնելու պիտի երթամ:

Պէրարտ. — Այս տունը տւելի աղւոր է, պարտիլին վրայ նայող պատշգամբ ունի:

Թախ. — Զըլլայ սը հոն ելլեմ:

Պանչ. — Հրաման չէ՞ս տար որ քիչ մը օդ առնելու համար իրիկունները հոն ելնեմ:

Թախ. — Զգոյշ կեցիր, չելլեն դքեզ հոն տեսնեն, չեմ ուզեր որ պատուհանին առջև վառուած կանդեզ գնես:

Պէրարտ. — Կը կարծէք թէ ասկէ կընա՞յ մարդ ներս մտնել:

Պանչ. — Այդ ո՞րչափ զգուշութիւն, հայրիմ, ի՞նչ բանէ կը վախնաս:

Թախ. — Ինձի համար բան մը չկայ, մի. նակ քեզի համար կը վախնամ, օրերի աղջիկս... առ այժմ մնաս բարեալ:

Փրանսուա. (Մէկտէ) — Թախուլէն է... ի՞նչ, Թախուլէին աղջիկը ըլլա՞յ...

Թախ. — Հա, ողէկ միտքս ինկաւ, եկեղեցի դացած ատենդ ետեւէդ մարդ մը ինկած ունի՞:

Պէրարտ. — Ամենեւին:

Թախ. — Եթէ ատանկ բան մը պատահի՞ որչափ ձայն ունիք, պստալէք:

— 47 —

Ղիկս, ընտանիքս, քաղաքս, կիսն, մայրս, քոյրըս, երջանկս թիւնս, հարստութիւնս և տիեզերքս դու ես... ա՛հ, եթէ վքեզ կորսնցնեմ, բայց ի՞նչ կըսեմ, մտածութեան անգամ չեմ կրնար դիմանալ... Երեսու չի նայի՞ս, չ'ծիծաղի՞ս, անոյշ է քու ծիծաղդ, մօրդ ծիծաղին նոյն և նմանը, ան ալ քեզի պէս գեղեցիկ էր, դու ալ անոր նման ձեռքդ շատ անգամ ճակտիդ կը տանիս սրբելու պէս, վասն զի սուրբ սրտի մը անբիծ ճակատ կը վայլէ. ինձի համար հրեշտակային բացով մը կը փայլիս, հոգիս՝ վայելագեղ մօրմնայդ թափանչելով քու հոգիդ կը տեսնէր, աչքերս գոց եղած ատենն ալ կը տեսնեմ դքեզ: Օրուան լոյսը որ քեզմէ կը ծաղի ինձի, երբեմն կուզեմ որ մուծ և թանձր խաւարի մը մէջ մնան աչքերս, որպէս զի աշխարհիս վրայ քեզմէ զատ ուրիշ արեւ չի տեսնեմ:

Պանչ. — Ո՞ր էր թէ կարենայի դքեզ երջանկայնել:

Թախ. — Ո՞վ գի՞ս, աւելի երջանկութիւն չկրնար ըլլալ ինձ համար քանի որ դքեզ կը տեսնեմ: Երբեք բաւական է սրտիս որ քու սիրտդ կը մաշի: Ի՞նչ աղւոր սև մազեր ու-